

Katona Jozsef

Bank Ban

Katona Jozsef

Bank Ban

«Public Domain»

Jozsef K.

Bank Ban / K. Jozsef — «Public Domain»,

Содержание

SZABADOS KECSKEMÉT MEZŐVÁRASSA NEMES FŐBÍRÁJA ÉS TANÁCSÁHOZ	5
SZEMÉLYEK	6
ELŐVERSENGÉS	7
ELSŐ SZAKASZ	10
ELSŐ JELENET	11
MÁSODIK JELENET	14
HARMADIK JELENET	17
NEGYEDIK JELENET	19
ÖTÖDIK JELENET	21
HATODIK JELENET	22
HETEDIK JELENET	24
NYOLCADIK JELENET	27
KILENCEDIK JELENET	29
TIZEDIK JELENET	31
TIZENEGYEDIK JELENET	33
TIZENKETTEDIK JELENET	34
TIZENHARMADIK JELENET	37
TIZENNEGYEDIK JELENET	38
Конец ознакомительного фрагмента.	39

József Katona

BÁNK BÁN

Dráma öt szakaszban

SZABADOS KECSKEMÉT MEZŐVÁRASSA NEMES FŐBÍRÁJA ÉS TANÁCSÁHOZ

Hol hazánk egyik legelső
Vára, ősz Partiscum álla —
Hol Zalán első futása
Győzedelmi halmot ása
Ung-urinknak; hol a hála
Szent helyét adó Gemelső —
Hol keverve nincs be még a
Szentkori
Pásztori
Kún magyar szív – Kedskő-méga!
Te! mely nekem oly sokat osztogatál.
Anyás kebeled, hol a boltozat áll.
Melyben gyenge
Bölcsőm renye —
Te vedd is ez első szülöttemet el!
Arass (noha szűken is) így, ha vetel! —
Gyászos az, mit búja szívvel
Itten egy latorfi mível:
Egy magyar becsületével
Rogy le két ház drága
Földi boldogsága. —
Isten ójjon szülőtthelyem!
Ezt neked szívből szentelem.
Vedd kegyessen a nevével,
Nemes
Főbíró és Tanács

SZEMÉLYEK

II. ENDRE, a magyarok királya
GERTRUDIS, a királyné
BÉLA, ENDRE, MÁRIA, kis gyermekeik
OTTÓ, Berchtoldnak, a meraniai hercegnek fia, Gertrudisnak testvéröccse
BÁNK BÁN, Magyarország nagyura
MELINDA, a felesége
SOMA, a fiacskájok az udvarnál
MIKHÁL BÁN, SIMON BÁN, Melinda bátyjai
EGY ZÁSZLÓSÚR
PETÚR BÁN, a bihari főispán
MYSKA BÁN, a királyok nevelője
SOLOM MESTER, ennek fia
BENDELEIBEN IZIDÓRA, thüringiai leány
EGY UDVORNIK
BIBERACH, egy lézengő ritter
TIBORC, paraszt
Zászlósurak, Vendégek, Udvarnikok, Udvari asszonyok,
Ritterek, Békételenek, Katonák, Jobbágyok
Történt az 1213-ik esztendő vége felé

ELŐVERSENGÉS

(PROLÓGUS)

Ottó és Biberach

Ottó (*örömmel vonja be Biberachot*).

Ah Biberach! Örvendj! bizony az
Enyim fog ő – az a szemérmes angyal —
Enyim fog ő lenni, kiért sokat
Oly nyughatatlan szívvel éjtszakáztam!
Oh Biberach, enyim bizony ő!

Biberach

Hm, hm, ugyan bizon! Melinda? jó!

Ottó

Oh, mely hideg! – mit is beszélek én
Ezen megúnt fagyos személy üres
Szívének, aki eddig sem tudá azt,
Hogy mit tegyen forróan érzeni.

Biberach

Ej, sőt igen nagyon tudom, kegyes
Herceg, hacsak reá találok is
Gondolni, könnybe lábbad a szemem,
Olyan nagyon tudom heves szerelmünk
Áldott javát savát megérzeni.

Ottó

Hallgass! – de mégis – halljad csak: Melinda —
Oh addsa halhatatlan életet,
Vagy csak szüntelen álmot, ég! – Örök
Mindenható! hahogy Melinda hold:
Endymion lehessen általa. — —
Halljad csak: ő – Melinda szánakoz
Rajtam, midőn komor tekintetem
Tartom szegezve rajta, azt sohajtván:
“Miért nem maradtam a hazámba”. —

Biberach

Még
Innét az ördög ássa azt ki, hogy
Szeret.

Ottó

De sírt, midőn valék vele —
Sírt, Biberach!

Biberach

Nevetni vagy pedig
Könnyezni: az mindegy az asszonyoknál.

Ottó

Úgy, úgy; de a szemem közé se néz. —

Biberach

Páh, milliom! midőn nekem Luci
Nem néz szemem közé, előre már
Tudom, Lucim megént csalárdkodik:
Jó hercegem, vigyázz! talán világnál
Útálat a szerelme – és ha nem: mint
Bánk hitvesétől, meglesz a kosár.

Ottó

Akkor Melindáról lemondok és
Sínlett feláldozásom annyival
Jobban kötöz szívéhez. Oh bizony
Egy asszony álma vajmi gyenge a szép
Hívésgről, és – Melinda is csak asszony.

Biberach

De Bánk – az áldozat-kipótoló —?

Ottó

Ej, őtet a nagyúri hívtal —

Biberach

El fogja úgy-é majd vakítani?
Oh jó uram, csalatkozol, szerelmes
Bánk bán szemének ily titok nehéz.

Ottó

És még ma kell, hogy ő enyém legyen!
Szerelmet érzek én, s csak az meríthet
Vég nélkül édes Elysiumba, hol
Önnön szerelmünk önkirálynénk,
Szép életünk világa, valódi jó,
Forrása annak, a mi nagy, koporsó
Üregében élet, és kívánt jövendőnk
Egyetlen egy kezesse – az, de az! —

Biberach

Karával a szegény hitesnek? Oh
Te elragadtató szerelem te! a —
Mely Éva csábítója volt, ugyan
Ilyen szerelmet érezett az a
Kigyócska. Prósit a fölöstököm!

Ottó

Embertelen! Most oktatásra nincs
Szükségem.

Biberach

Ej, hercegem, hiszen, – no – jó

Ottó

Távozz előlem —

Biberach

Imhol a királyné – —

Gertrudis (*belép*).

Ottó, no jójj! látod, leereszkedek
S magam jövök hozzád: de mondhatom
Neked, hogy ez ma udvaromban az

Ily esztelenkedések közt utolsó
Fog lenni; mert azért, hogy a király
Után való bánatjaimat kiverjem
Fejemből, avagy téged hercegem
Örvendezőbbé tégyelek – soha
Jobbágyaim kedvéért nem áldozom fel! —
Te holnap utazol! —

Ottó (*dörmögve*)

Csak célokat

Érjem – ha a pokolba is – megyek.

(*El, Gertruddal.*)

Biberach

Ej, ej, kegyelmes úr, vigyázz, vigyázz; mert

Egy ily keszeg, sovány fiút az izmos

Bánk bán – bajusza egy végére tűz.

(*Utánok ballag.*)

ELSŐ SZAKASZ

*A mulatópalotának vendégszobája. Több asztalokon kész italok.
Gyertyák égnek. Gyakor jön be néhány vendég, iszik, s ismét megy.
Kívül táncmuzsika, mely helyel-hellyel megszűnik.
Mikhál egy asztalkánál szundikál.*

ELSŐ JELENET

Simon (*belép*).

Hm; hátha mégis úgy lehetne? Furcsa!

(*Meglátván Mikhált.*)

Ej, lássa bár az ember, e bizony

Alszik megént! – No bátyám! ébredezz!

Ki s be járnak emberek s reád mosolyogva

Néznélnek (*Mellé ül.*)

Mikhál (*felveti szemeit, s kezét nyújtja Simonnak*).

Ősz hajam vagyon Simon,

Jó lelkiismeretem: azért biz én

Nem gondolok velek.

Simon

De mégis, én —

Velem csak fogsz üritni egy pohárt?

No – a bojóthi Mortundorfok! (*Pohárt emel.*)

Mikhál (*eszmélkedve, kezét mellére nyomja s sóhaj*).

Ah!

Hazám! szerette jó hazám, Bojóth!

De vége! Már nekik is – jó éjtszakát!

(*Felkapván az ezüstpohárt.*)

No, éljetez fenn ott, bojóthiak!

Ott, ott van élet; itt csak éjtszaka. (*Iszik.*)

Simon

De hátha mégis úgy lehetne itt is?

Mikhál

Olyan csodálatos hangon felelsz.

Simon, reménylesz? – ej, jó éjtszakát!

Simon

Nem gyöttelek, Mikhálom, hát vele.

Még gyóntatómnak is csak esküvés

Alatt nyilatkozhatnám ki; de

Neked – neked Mikhál, nem: én atya

Vagyok.

Mikhál (*feláll*).

Simon!

Simon

Tán kétségeskedel?

Negyvenhat esztendősnél nem vagyok

Több.

Mikhál

Oh Simon, nem hal ki a bojóthi

Gróf-faj! spanyol hazánkba vissza kell

Mennünk – csak ott kell a bojóthi fajnak

Zöldelni —

Simon

Vagy Magyarországon. Magam

Is gondolám már s elvégeztem azt,
Hogy minden országból Bojóthra vinném;
De itt nem aljasúl el a spanyol —
Elég ha mindmegannyi jó magyar
Háznépnek ők lehetnek törzsöki.

Mikhál

Ők?

Simon

Hét fiú.

Mikhál (*elszomorodva leül*).

De már ez csúnya tréfa.

Simon

Hallgass meg engem: tegnap estve a
Vadászaton egy őzet kergeték,
És – egy banyát találtam. Ő alig
Látott meg engemet, s leroskadott
Térdére és tudtomra adta, hogy
Feleségem immár megszült. Szinte el —
Indultam; amidőn hatot felém nyujt.
“Óh, légy kegyelmes (*úgymond*) asszonyodhoz
Ő egykor egy szegény koldús személyt
Elkergetett magától s becstelennek
Nevezte, mert kettős szülöttje volt:
Hogy most az istenség adott hetet
Neki, nyomban emlékébe jött az, amit
Mondott. Megindulván azon, nehogy
Feslettnek ítéltessen, egy fiat
Megtart magánál – a többbit, hogy öljem
Meg, azt parancsolá” —

Mikhál

Tigris-anya!

Simon

Megesketém és titkon általa

Neveltetem mindnyáját.

Mikhál

Hát az anyjok?

Simon

Mindég keservesen zokog, midőn

Az egyet a kezébe vészi és

Nem tudja azt, hogy én tudom, miért sír?

Mikhál

Aztán mi lesz?

Simon

Mikor majd nagyra nőnek,

Akkor fogom mutatni csak, hogy ő

Haljon meg akkor – de örömébe haljon.

Minő öröm lesz ez? Már elhagyom

Endrének udvarát, s velek leszek. —

Mikhál, miért sírsz oly keservesen?

Mikhál

Nem hal ki a bojóthi nemzetem!

Simon

Nem. Nem. De hát ne sírj!

Mikhál (*poharat kap*).

Öröm miatt. —

Ott cimbalom, síp, hárfa zengenek:

Ott azt hiszik, hogy ők örvendenek —

Nem, nem csak egy az, aki itten örvend,

Mikhál az, a bojóthi. (*Iszik.*)

Simon

Nézd, ezek nem.

Vendégek jönnek vegyest békételenekkel, kik komoran,
minden valakire való ügyelés nélkül leüldögélnek, isznak.

Simon (*Mikhál mellé ülén, poharat tölt*).

Nézd, mintha orra vére folyna, úgy

Kullog be némelyik. Manó vigye

Vígságtokat, hol a szabad magyar

Érzés az itt erőltetett feszesség

Láncába kénytelen harapni.

Egy udvornik (*rossz kedvvel nyújtja poharát egynek az összeütésre*).

No! —

MÁSODIK JELENET

Petur (*belép, vadon körülnéz, Simon mellett egy székre veti magát*).

Igy? – Ördög és pokol! Bizony majom
Mind egyről egyig. – Oh te szép nevű
Magyar – Magyar? – Hej, félre oktalan
Aggodalom! mit használ itten a fog —
Csikorgatás?

(*Főbe üti magát.*)

Bolondos agyvelő!

(*Dörmög.*)

Szabad kívánna lenni mindenik,
És torkukon kegyes nagyasszonyuk
Sült-főttje oly mohón rohan le, hogy
Majd szinte megfulladnak. Lévnyalóvá
Lettél dicső Árpád gyümölcse te?

Simon

Bán, hát mi lelt?

Mikhál

Petur, nem vagy magad,
Nyelvedre vigyázz.

Petur

Úgy? igaz – helyes – —

Mikhál, Simon, miért spanyol hazátok-,
Bojóthotokban nem maradtatok?

Mikhál

Csitt, csitt, ez itt (*szívére mutat*) sebet ver.
Ó fiam!

Simon

Ember, belőled a rossz lélek ordít!
Ott élni nem lehet nekünk. Spanyol —
Ország halálos ágyában nyögött
Ránk nézve, hogy kiléptünk abból egykor.
Azóta megholt.

Mikhál

Meg bizony. De csak
Békével —

Petur

Átkozott jámbor te! ki
Békével? Én talán! Ég és pokol!
A békés egy bolond; s az is bolond, ki
Békételen: de én békételen
Mégsem leszek, míg nem bolondulok meg.
Oh, célra! célra! így különben egy
Bárányi békesség – mi több, maga
Epét okádna itt a békesség
Túrás, kiáltva: ördög és pokol!

Mikhál

De, ember! Ej, eredj, eredj haza,
Aludd magad ki – menj, menj!

Petur

Én?

Mikhál

No, leg —

Alább beszélj hát egy kicsinyt alantabb

Hangon: az emberek néznek —

Petur (*felugrik, de majd leül*).

Ki? Hol? —

No, jó! – nem is beszélek – még csak egy

Szócskát se. Mindenik kimondatott szó

Hazud, s az emberekben nyargaló

Tüdő csak a hazugság ördögének

Lakása. Így ni (*az asztalra könyököl*) hallgatok.

Mikhál

S kiálts

Jó éjtszakát.

Petur

Jó éjtszakát? igen —

Majd amidőn egy nemzetség kipusztul;

Vagy csontjaimmal a meráni gyermekek

Fognak tekézni, – akkor – — Most, fogok

Hallgatni – még ma néma lenni, mint egy

Carthusianus. (*Ismét dörmög.*) Ó mikép tekintett

Le ránk! csak a merániakra néz.

Bámulja a harisnyát – a magyar

Csak hátul áll s sóhajt az ily hazánk

Nagyasszonyán. Haj! Istenemre leg —

Alább csak egy vidám tekintetet

Mutatna hát, ha színből is: nem esne

Olyan nagyon szívére a magyarnak! —

Ő is meráni! – —

Simon

Hát honnét akarsz

Már most barátokat? midőn sem a

Meráni, sem pedig magyar – —

Petur

Ki mondta

Azt? Én s meráni?! Hát mikor nevezte

Testvérnek a tűz a vizet? – csupán

Csak bennetek van még egyetlenegy

Bizodalmam! A ti húgotok —

Mikhál, Simon

Melinda?

Petur

Felesége a nagyúrnak: ő, vele

Kedvére játszhat; ti pedig húgotokkal.

Mikhál

Szegény teremtés vagy, ha célodat
Csak asszony által gondolod kivinni! —
Hát nemzeted? – —

Petur

Ne ingerelj fel! – Oh
A nemzet! – ahány fő, szintannyi ész.
Kényes becsülete, mint a köntöse —
Sértsd meg csak, öszvetörni kész; de adj
Neki hirtelen egy jó szót s világot
Teremtve öszverontja ellenségidet.
Nézzétek – itt is – ott is – úgy kiválnak
A többi lévnyalók közül, miképpen
Egy medve több vakondokok közül.
Nem méreg az, mely őket oly komorrá
Teszi, – bánat az, hogy bort adnak nekik,
De ami egy fillérbe se kerülne —
Jó szót, figyelmet, nem találnak itt.

HARMADIK JELENET

Myska bán egy ritterrel jön

Myska *(egy üres ivóasztalhoz megy s tölt).*

Úgy, úgy vitéz úr: a magyar bor olyan,

Mint a magyar barátság – mentől óbb,

Annál erősebb. *(Leülnek.)*

Petur *(bosszankodva néz reá).*

Hogyha nem dohos.

Mikhál

Csak a dologra mostan.

Petur

Ah, soká jön.

Mikhál, Simon

Kit vársz?

Petur

De el fogjátok-é hát hinni?

Mikhál, Simon

Szólj!

Szólj!

Petur

A nagyúrt.

Mikhál

Bánk bánt?

Petur

No csak ne oly

Csodálkozást! – Utána küldtem egy jó

Futó legényt titokban. Lássá azt,

Hogy itt mik esnek.

Simon

Petur, Petur!

Petur

Csitt! – nektek erről egy kukkot se kell

Ám tudni. Nagy – nagy, ami fenn forog

Játékon: a haza és Melinda.

Mikhál, Simon *(hirtelen az asztalon által Petur kezét megkapják).*

Mit?

Melinda, mondod?

Myska *(poharat emel).*

A mi nagy királynénk!

Vendégek

Éljen sokáig!

Petur *(vad tekintettel s vérben forgó szemmel felugrik, öklével süvegét szemére nyomván, ordítja).*

A magyar szabadság! *(Iszik.)*

Békételenek *(felugrálva, dörömbölve viszonozzák).*

Éljen soká!

(Myska s a vendégek bámulnak.)

Egy udvornik (*jön.*)

Utolsó tánc! (*Ismét elmegy.*)

Mind

Jerünk. (*Elmennek.*)

NEGYEDIK JELENET

Bánk bán úti köntösben, zavarodva, egy zugolyban lévő ajtócskában mutatja magát. Nemes méltóság, mindenben gyanakodó tekintet, fojtott tűz, mely minden pillanatban kitörni láttatik, és minden körülállás azt árulja el, hogy mindenkor nagyobb indulat dühösködik belőlről.

Petur meglátván Bánkot, hátramarad.

Bánk *(midőn mind eltakarodtak, előre siet).*

Petur! Ha! – hogy mindent így kelletik

Találnom! —

Petur

Jaj kegyes nagyúr! sokat

Fogsz még te itt találni, ami akkor

Nem volt, midőn elmentél. Oh de hála,

Hogy itt vagy ismét. Orvosolj, ha tudsz.

Bánk

Hazánk külön-külön vidékein

Jajt s bánatot találtam; s itt ime

Ellenkezőt találok, s nem tudom,

Melyik tehet rémítőbbé – Köjön

Táján talála engem a serény

Követ. Petur, miért hivattatál

Te engem vissza? még pedig titokban!

Petur *(körültekint).*

Titokban bán, titokban – azonban szólni

Itt nem lehet – hiszen magad tudod, sőt

Látod, *(csúfosan kimutat)* hogy egy jól megterített

Asztal legyekbe nem szűkölködik.

Ezek donognak, és lehet talán, hogy

A titkom is kidonganák —

Bánk

Titok?

Petur *(szinte sűgva).*

Úgy van, kegyes nagyúr, úgy van, titok,

És még pedig setétben —

Bánk *(megijed).*

Bán!

Petur

Te is

Bele vagy keveredve, és ha veszteségre

Jön a dolog, tied lesz a nagyobb.

Bánk

Bán! bán! hamar beszélj!

Petur

Nem, óh nagyúr!

Mert azt kívánni, hogy megsűgjanak

Mindent az emberek, csak annyi, mint

Abban találni kedvet, hogy ha sok

Irigye, ellensége van: pedig
Mindenkor a legördögebb nadály
A sugdosó maga, – én az nem vagyok; de
Jójj még az éjjel – itt ha eloszlanak —
Házamhoz. A jelszónk lészen: Melinda! (*El.*)

ÖTÖDIK JELENET

*Biberach, aki éppen kevéssel előbb, mint valakit kereső,
belépett, amint Bánkot meglátja, megijedve vonja egy szegletbe
magát és alighogy Petur elvégzé beszédét – hamarébb kisuhan.*

Bánk (*elkiáltja magát*).

Melinda!?! (*Sok ideig nem tudja magát szóra venni*)

Az – Melinda – Jelszavok!

Melinda szép, mocsoktalan neve

Ma szemfedélül szolgál egy setétben

Ólalkodó csoport között! – Titoknak

Lett zára a *Melinda* szabad neve!

HATODIK JELENET

Tiborc (*ugyanazon ajtón, melyen Bánk bejött, becsúszik*).

Ni, boldog Isten! Mégis ő biz' az!

Bánk bán – nagyúr —!

Bánk

Elárultattam?

Tiborc

Én

Tiborc vagyok, kegyes nagyúr – no, lám!

Bánk

Tiborc – (*Gondolkodva járkal*).

Tiborc

Igen – mert szólni kellének

Nagy dolgokat —

Bánk

Melindáról?

Tiborc

Nem arról.

Bánk

Nem!

Tiborc

Lopni jöttem ide; mivel a szegény

Anyá s gyermekek velem – (*Elfojtódik*.)

Bánk

No jól van – úgy.

Tiborc

Oh, én szerelmes Istenem! hiszen

Nem is figyelmez rám – Bánk! – bán! – nagyúr —

Bánk

Melinda! és mindég *Melinda!* – szent

Név! égi s földi mindenem javát

Szorosan egybe foglaló erős

Lánc, úgy elomla törhetetlen élted,

Hogy abból a gazoknak is jutott? (*Fellobban*.)

Mennyben lakó szentséges atyám! ide

Mindentudásod égi cseppjeit!

Nekem – nekem, hogy e nagy fátyolon

Átlássak és eszemmel a halandók

Szívébe nézhessek, mint a tükörbe.

Tiborc

Nagyúr —

Bánk

S ugyan továbbra láttak ők,

Mint a szerelmes? És azért futom —

E én az országot, hogy addig itthon

Fojtsák meg üdvösségemet? – talán

Ez a királyos asszony azért tetéz

Munkákat a munkákra, hogy szemem
Elkábulásakor, szívemben a benn —
Lakó becsületet megölje? – Jaj! —
S most már ezen setétben bujdosók
Volnának, akik engemet bolond
Álmomba' szánva háborítani
Igyekszenek s a végveszélybe' forgó
Becsületem felett rikoltanák:
“*Bán*, ébredezz; mert meglopattatik *Bánk!*”
Azonban – ezek talán csak úgy fogadt
Szolgái voltak egy veszett irígy
Embernek, aki nyúgodalmamat
Sajnálva, itt (*szívére ver*) szorongatást okozni,
S döbrentni szívemet kívánta – (*Megijed.*)
Meg —
Döbrentni? ezt előttem egykor úgy
Festék le, jól tudom, mint egyikét a
Lélek betegségének — — — — —
Az sem lehet hiszen szünetlen ép! (*Reszketve.*)
Bánk! *Bánk!* te nem mered kimondani
Talán? Ki, csak ki! hogy kacagja a
Visszhang is árva gyengeségedet —

Tiborc

Oh szent teremtő!

Bánk

A szerelme-féltő

Bánk *bán!* (*kacag*) Tüdő, hazudsz! hazudsz!

(*Fájdalommal fejét kezei közé szorítja.*)

Mit nyughatatlanítsz setétes álom —

Kép! mit gyötörsz incselkedő *chimaera!*?

Hát a világnak egyik pólusától a

Más pólusáig, szerelmeimben, én

Miért öleltem mindent egybe? mért

Mindent? miért te benned, óh Melinda!?

S egy ember – egy haszontalan por – az

Ütné ki ötlet karjaim közül?

Ötlet!? Ki lenne az? Ki lenne az? – —

Világot, itt! világot! (*hirtelen*) A setétben

Ólalkodókhoz elmegyek. (*Elmegy, amerre jött.*)

Tiborc

No itt hágy. —

Ah, mintha jönnének – jönnek – csak el! —

Éheztek szegény férgek: nem ért

Még a lopáshoz ősz Tiborc apátok.

(*Rettegve Bánk bán után siet.*)

HETEDIK JELENET

Ottó és Biberach jönnek.

Ottó

Frissen – beszélj – találhattad magát?

Biberach *(jelentőleg).*

Találtam – a galamb helyett oroszlánt.

Ottó

Talán haragszik? Mit szólott?

Biberach

Hogy: eljön.

Ottó *(örömmel).*

Eljön!

Biberach

No csendesen! – Dicsérd csupán

Múltával a napot.

Ottó

Hiszen maga

Mondá Melinda, hogy eljön?

Biberach (fagyosan elmosolyodik s futva azon ajtóra veti szemeit, melyen Bánk elment).

Maga.

(Hangosan, vélvén, hogy Bánk hallgatózhat.)

Germanciust, ki elrejté magát,

Hogy majd kilesse, mit beszélnek

Felőle, nem jó ám követni mindég,

Mert a szelíd Germancius tudá

Az indulatjait mérsékleni.

Ottó

Miért beszéled ezt nekem?

Biberach

Csak úgy —

Ottó

Te indulat nélkül való teremtmény,

Esmérlek-é immár én tégedet?

Vagy egy csodálatos embernek óhajtsz

Látszani úgy-e? – Légy nekem barátom.

Biberach

Én nem.

Ottó

Nem? és miért?

Biberach

Hogy más legyen.

Ottó

Derék.

Biberach

Azon bolondság, amidőn

Az állapotját elfelejti az

Ember, nevetségesebb, mint ha a
Természetét erején fellyűl feszíti.

Ottó

No, adj tehát tanácsot most.

Biberach

Miben?

Ottó

Te esméred Melindát —

Biberach

Tán – igen.

Ottó

Szólj!

Biberach

Hm —! minden, ami a fehérszemélyek
Szív-büszkeségeinek hízelkedik,
Egyúttal az már tetszik is nekik.
Ők a legundokabb kirugdálódzót
Is még dicsőségesnek esmerik,
Ha benne egy kis rendkívül-való van.
Egy herceg – egy királyi néne – egy
Kereszt – arany lánc, mind egérfogók
Az asszonyokra nézve.

Ottó

S a derék

Bánk bán, Melindára?

Biberach

Férfj, kit szeret.

Ottó

Elvesztem!

Biberach

Oh, dehogy! A férj se várjon
Az asszonyának szívetől soha
Többet, csak amit egy becsületes
Kalmártól: ez bármilyen szentül is fel —
Fogadja a kiválasztott jószáginak
A félretételét – mégis hazud —
Egész örömmel adja által a leg —
Elsőnek, aki értek többet ad.

Ottó

Mért könnyezett hát, hogy velem beszélt?

Biberach

Ez éppen a fő bökkenő! Uram,
Hidd el, hogy asszonyink ravaszabbak ily
Esetben, mint az ördög, amidőn
Az elragadni egy bűnöst törekszik.

Ottó

Oh, hát enyim Melinda!

Biberach

Nem hiszem.

Ottó

Nem?

Biberach

Mért akarsz elvenni egy szerencsét,
Melyet nem adhatsz vissza?

Ottó

Biberach!

Mi lesz hát ebből? hisz' egyszer így,
Máskor pedig másképp szólsz —

Biberach

Mert sem a
Búdban, sem a szerencsédben soha
Ok lenni nem kívánok.

Ottó (*felbosszankodván; megvetőleg*).

Ostoba! (*El.*)

Biberach (*egyedül*).

A repkedő kicsinyke lelkek oly
Sokan donognak a világba', mint
A szúnyogok; de vajjon hol van az
Az ember, aki abban elhítené
Magát, hogy ő *közükbe tartozik?*
Sokszor derék, ha egy ily ostobát
Jól megzavarhat az ember, ámde úgy,
Hogy ő megént mást légyen kénytelen
Zavarni. Rajta csak kegyelmes Ottóm:
Ugorj! de Biberachod hátra áll.
S ilyen szegény egy ember? éspedig
Uralkodó ember! mégis kezében
A nénje szíve, akít egy nagy ország
Fél —! Tartományok hát csak *machinák*,
Amelyeket kis gyermek is megindít,
Ha *félelem s reménység* mindenik
Kereket helyén maradni kényszerít.
(*Gondolkozik.*)

Itthon vagyon tehát – *Melinda* a jel —
Jó, jó – — de csak vigyázva. Meglehet,
Bánkhoz szegődök. Ott van a haza,
Hol a haszon – s miért ne húzzam azt?
Hisz' aminek meg kell történni, az
Anélkül is megtörténik. (*Kitekint.*)
Ha! más

Oldalra a paláستtal Biberach.

NYOLCADIK JELENET

Izidóra (*sietve jön*).

Ő volt az! Úgy-e ő —?

Biberach (*vállat vonyít*).

Kisasszony! én

Száraz reménnyel nem tudlak tovább

Éltetni.

Izidóra

Mit? – Leselkedő! ezért

Csaltad tehát ki titkomat —?

Biberach

Hisz' Isten

Én nem vagyok – ha mást szeret.

Izidóra

Való

Tehát? Melinda —

Biberach

És te is tudod?

Izidóra

Ha mások észre vehetik, én legyek csak

Vak? – Biberach, oh, szólj, tudná magát

Melinda elfelejteni?

Biberach

Talán. Hisz' asszony.

Izidóra (*dölyfösen*).

Asszony? Te érzéketlen ember! és

Te is tudod közélről e nemet

Esmerni —

Biberach

Megtanultam, emberi

Elmém ezernyi baklövésivel.

Izidóra

Melinda e szerént —?

Biberach

Asszony.

Izidóra (*méreggel*).

S azok —?

Biberach

Az ördögökkel is elenyelgenének,

Ha nincsenek körülöttök férfiak. (*Kitekint*).

Jönnek! (*A legnagyobb hidegséggel ott akarja hagyni.*)

Izidóra (*szemeit tenyerével elfedi*).

Jaj a szemeknek, melyek ezt

Látják – jaj a szívnek, mely érezi! —

Oh Biberach, ne hagyj el!

Biberach (*visszaballag*).

Érted azt

Is megteszem. – De térj ki most előlök!
Egyetlenegy tanácsadásom ez:
Kövesd Melindát, szép kisasszonyom,
S ne ess utána *Ottónak* nagyon.
Sok férfiak – tudom magamról – az
Olyat, ki könnyű győzedelmet ígér,
Azért se' szívelik; de legyen a
Meghódítás nehéz, már akkor ők
Csak pusztá büszkeségből is belé —
Szeretnek.

Izidóra (*megsértetve*).

Ah te szemtelen! (*Elsiet.*)

Biberach (*könnyű vállvonyítással*).

Szegényke!

(*Szinet után.*)

Kár ilyen csinos főért, hogy a
Velő hibáz belőle! Benne van
Szép két szem, amely hódítón beszél;
Szép ajkak, édesen beszélnek;
És még egy elcsábíthatóan beszélő
Szajkói nyelv – és minden, ami csak
Beszélhet, azt beszéli, hogy:
Az ész hibázik, a fejecske kong. (Elkullog.)

KILENCEDIK JELENET

Melinda s Ottó belépnek

Melinda

Távozz!

Ottó

Melinda!

Melinda

Távozz, mondom!

Ottó

Egy

Szót csak, Melinda —!

Melinda

Édes Istenem,

Mi lett belőle! —

Ottó

Énbelőlem?

Melinda

Ál —

Orcádból, undok ember! oh szerelmes

Jó Istenem, be megcsalatkozték!

Ottó

Oh én is – én is megcsalatkozték!

Melinda

Kiben?

Ottó

Melindában. Midőn bejöttem ez

Országba – mindjárt a szemembe tűntél.

Egy szív után esenkedék, hogy e

Szívem' felosszam. A sok udvari

Szívek között – bocsáss meg – a tied volt

Legegyügyübb, ártatlanabb, Melinda!

Melinda

Úgy, úgy! ezért kellett tehát nekem

Ide jönni és ezért nem ille Bánk

Bán hitvesének a magányba' lakni?

Mert udvarunknak nagy szüksége volt

Tapasztalatlan együgyű szivekre. Oh

Ez fáj – kimondhatatlanul.

Ottó

Midőn

Fülöp király ölettetése végett

Gyanúba jővén, szenvedésemet

Elbeszéltem, oly szerelmes érzés

Csillámla kedves könnyeidben —

Melinda

Jaj, jaj, tehát azon könnyeknek!

Ottó

Engedj

Meg! vak valék, mivel szerettem. Ottó

Többé nem az, ki volt. Ottó oda

Maradt Merániában: más terme itt

Már általad, Melinda. Akkoron

Levél teremtve, amidőn először

Megláttalak; mint gyertya által a

Világ lesz – úgy valék melletted, úgy

Követtelek; s *levésemnek* legelső

Pillanatában eltűnt *lételem*.

Vétek-e ez?

Melinda

Oh én csak sírhatok!

Ottó

Melinda, kéméld könnyid záporát!

És mégis – esküszöm – drágák ezek

Előttem és vigasztalói meg —

Átkoztatott jövendőmnek —! (*magában*)

Helyessen

Mondád, ravasz kölyök!

Melinda

Sajnálalak. – Oh

Herceg! Szerelmem által egy lehet

Csak boldog és szerencsés – az pedig

Bánk.

Ottó

Oh bizonyval az ő – egy boldog ember!

(*Sóhajtván, Melinda lecsüggő keze után hajol, s azt
hosszasan homlokához nyomja.*)

TIZEDIK JELENET

Bánk *(az ajtócskán ismét visszajön).*

Vad indulat, mért kergetsz vissza ismét?

(Meglátván őket, tenyerét szeméire csapja.)

Oh véghetetlen, szent könnyörületesség!

(Erős muzsika; Bánk megijedve szédeleg ki, vissza az ajtón.)

Melinda

Ah oszlanak!

Ottó

Csak egy szót még, Melinda!

Melinda

Bocsáss!

Ottó *(szavakat láttatik keresni).*

Melinda! Oh mért kell nekem

Olyan nagyon szeretni, mint soha

Még nem szerethetett egy szív is! Oh

Méért kell nekem csak nyögni ott,

Hol minden érző szív megrészegegne

Örömébe! – Mért hogy reményem, szerencsém

Vígságait haladja és szerelmem

Oly vágyakat nevelni kénytelen,

Melyek talán elmémtől fosztanak meg —!

(hevesen)

Lennél csak egyszer enyim Melinda, úgy

Az álmot útnám, mivel szemed

Szememtől elvonná – a szelet, mert elragadná

Tőlem lehelleded' – s a napvilágot,

Mert képedet csókolná tőlem el.

Eszelős szerelmem egy egészen új

Világot álmod örültségiben,

Melynek csak *Ottó* a lakossa és —

Melinda. (Letérdel.)

Melinda *(megretten).*

Térdepelsz?!

Ottó

Előttem, akit

Imádok. Oh engedd meg gyermeki —

Báb-módra minden gondolatjaim'

Enyészni, és csak a *Melinda* édes

Nevével agyvelőm betölteni.

Melinda

S ő térdepel! – Bánk, Bánk emlékezek

Szavadra —

Ottó *(felemelkedik).*

Bánknak a szavára?

Melinda

Arra.

Midőn kezem' megkérte, nem rogyott
Ő térdre —! szép se' volt igen; de egy
Alphonsus, egy Caesar állott előttem.
“Szabad tekintet, szabad szív, szabad
Szó, kézbe kéz és szembe szem, – minálunk
Igy szokta a szerelmes: aki itt
Letérdel, az vagy imádkozik, vagy ámít.”
Ő mondta ezt, ámító! és bizony
Bánk nem hazud: s ezért megvet Melinda.
(Egész bosszúval el akar sietni; de szemközt jön Gertrudis.)

TIZENEGYEDIK JELENET

Gertrudis az udvari asszonyokkal megjelen, s hol a bosszús Melindát, hol a magát feltalálni nem tudó Ottót nézvén, egy ideig megáll hátulról; végre szúrósan felszólal.

Gertrudis

Hogy sokszor oly hivatlan érkezik
Az ember! és – *(indulattal)* mi volt ez itt
Melinda?

Melinda *(keserűn).*

Édes – mulatság —!

Gertrudis

Nem reményleném!

Melinda

Mindent lehet. Köszönöm, nagyasszonyom,
Hogy oly kegyes valál s átláttad azt,
Hogy *a bojóthi Melindának nem illik*
Falun magányban lakni, mert nagyúrné,
S alkalmatosságot szerzél nekem
Ezzel (Ottóra mutat) sok édes mulatságra is —
Oh, mert hiszen Melinda együgyű!
(Szinte illetlenül elsiet.)

Gertrudis *(ajkát harapva néz utána).*

A kis majom harap *(szünet)*. Negyed napig
Előmbe nem bocsájtatik.
(Járkál, végre az udvariakhoz szól.)

Magam

Fogok maradni. – *(Azok elmennek.)*

TIZENKETTEDIK JELENET

Gertrudis

Ottó! hát mi volt ez?

Ottó

Kedves királyi néném!

Gertrudis

Félre azzal!

Ottó

Ő – ő —

Gertrudis

Mi ő? mi ingerelte oly

Nagyon fel őtet?

Ottó

Szívem.

Gertrudis

Szíved?

Ottó

Az.

Gertrudis

Ottó!

Ottó

Mi lelt?

Gertrudis

Azt kérded, biborunk

Bemocskolója?

Ottó

Istenemre —!

Gertrudis

Mit?

Ottó

Túrtesd magad —

Gertrudis

Ki vagy te? és ki én?

Az én anyám, s hazám Meránia

Szült téged? a nagy Berchtold vére így

Fajúlt el?

Ottó

Egyszer minden útakat

Számomra készíted – azután pedig meg —

Gyalázol!

Gertrudis

A célod nem; de a módjaid

Útálhatom. Magam készítek útat,

Mivel beteg testvérem megvidámítása

Volt késztetőm; nem tiltottam soha

Tőled szerelmet! Vidámság, öröm,

Minden csak a szolgálatodra volt;

S most fajtalan véred tilalmas úton
Melinda bírására csörgedez.
Itt áll ím a gyűlöltetett; s az a
Szép győzedelmes, kit meg kellett volna győzni,
Amott meg – útván ezt, engem is
Kerül.

Ottó

De hallgass meg!

Gertrudis

Meráni herceg —
Egy férfiú nem tud kifogni egy
Asszonyszemélyen; s egy Gertrudis – egy
Asszony tud országok felett megállni.

Ottó

Na jó! tehát lemondok róla.

Gertrudis

Le —
Mondasz? s te tudhatnád azt tenni? úgy
Lelkemre mondom hát nem is szeretted.

Ottó

Szerettem, esküszöm: de most eszem
Szólt fel.

Gertrudis

Hazudsz! – Az a tűz, melyet a
Természet alkotott az asszonyok
Szemébe, oly sebesen elragad,
Hogy azt csak egy nyájas szó is dühös
Lángokra gerjeszti s az erőtlén ész
Elhallgat: ekkor már az észbe bízni
Csak annyi, mint egy nagy tüzet csupán
Buzgó imádság által oltani.

Ottó

De könnyeit tekintvén —

Gertrudis (*elkomorodik*).

Sír is!

(*Keserűen elmosolyodik.*)

És

Te róla mégis le akarsz mondani?
Nem ösmered tehát az asszonyi
Szív gyengeségeit? sem a hanyatló
Virtusnak e fogásait? – Hiszen
Könnyezni kell, hogy áldozatja színlett
Becsét nagyítsa és a könny az a
Gyöngy, mellyel a halálos ágyba' fekvő
Szép virtus ékesítettik! Ki ekkor
Is még lemond, az oktalan – bolond.

Ottó (*unatkozva*).

Néném, tehát mi lesz kedved szerént?
Majd bíborunk bemocskolása, majd

Megvettetett szerelmem által a
Rád háromolható szégyen gyötör.

Gertrudis

Tudd meg, kicsinylelkű, hogy e dolog,
Ha Melinda érdemét temette volna
El, úgy kikergettetni kész lehetnék
Országaimból – és mégis, ha azt
Megérni kellene, hogy reám mutatva
Susogni hallanám: *ni itt megyen*
Gertrúd, az öccse kinek kontár vala
Melinda elszédítésében – Ottó!

Ottó

De Istenem! tehát szólj, mit tegyek?

Gertrudis

Te engemet megláncolál, s magadnak
Egy gödröt ástál, mostan mégis én —
Én húzzalak ki abból?

Ottó

Csak te, oh

Gertrudis! add tanácsodat nekem.

Hogyan lehessen enyim Melinda szíve?

Gertrudis (*elsárgulva visszarezzen*).

Hallatlan (*Járkál; végre kikiált.*)

Asszonyok! – — Megyek.

Ottó

Kegyés

Néném! (*ölelni akarja Gertrudist*).

Gertrudis (*visszalöki*).

Hah! Vessz el itt arany kalitkád

Úrében, árva bíboros teremtmény —

Mit gondolok veled! (*Elsiet, az asszonyok követik.*)

Ottó

Hah!

(*A bosszúság és a szégyen közt habozván, végre kikiált.*)

Bíberach!

TIZENHARMADIK JELENET

Biberach belép és parancsolatot vár. Ottó valamit akar mondani, de ismét abbahagyja, ki is akar menni, de nem bír magával, és végre az elmosolyodó Biberachon akad meg kérdő szeme.

Biberach (vállat vonít. Ottóhoz akar menni, de a kis ajtó figyelmessé teszi. Végre megfogja Ottó kezét és az ellenkező oldalnak elejére kivezetvén ezt súgja):

Eredj utána – mutass előtte ki —

Derült tekintetet – kérj engedelmet —

Mondd, hogy sokat hallottál a magyar

Feleségek állhatatosságáról – ez

Csak próba volt. Örömében még maga

Fog a királyné elvezetni hozzá,

S a résztvevésig úgy is megpuhult

Melinda tán öleléssel is köszön

El nem rabolt bizodalomért. Kikérsz

Elútazásod végpillanatán

Egy János-áldását üríteni.

Ott leszek én majd a pohárnok; a —

Vagy légy magad – ne, itt egy kis hevítő;

(Porokat ad által.)

Emez pedig nénédnek altató.

Ha ezt az álom elszólítja onnan

Te vissza is mehetsz Melindához megént —

(Elmosolyodik.)

Ottó (megrázkódik az öröm, félelem és Biberach iránt való utálat s szeretet között).

Irtóztató – de köszönöm. Úgy van! ő

Enyim bizonnal. – (A királyné után siet.)

Biberach

Hogyha bőkezűbb

Lettél s fizettél volna, jobb tanácsot

Is adhaték. Most jobb lesz tartani,

Jó herceg, a magyarsággal. – No csak menj!

(Le akar egy székre ereszkedni, de mintha valami jobb jutott volna eszébe, halkkal felemelkedik, és a belépő Izidórának, Ottó után mutatván, a másik oldalon elmegy.)

TIZENNEGYEDIK JELENET

Izidóra fájdalommal néz mind a kettő után, azután elsiet Ottó után.

Bánk Bán (*elégjön a rejték-ajtóból meztelen fegyverrel; magán kívül sok ideig tipeg-topog*).

Hogy e tetem fagyos, hogy e szemek

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.